

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ТА КОНТРОЛЬ ЯКОСТІ РОСЛИННОЇ СИРОВИНИ – ЛИСТЯ РОЗМАРИНУ ЛІКАРСЬКОГО ТА КОРЕНЯ ЛЮБИСТКУ ЛІКАРСЬКОГО

Грищенко І.В., Проскурова Я.О., Губарь С.М., Євсєєва Л.В., Коваленко С.М.

Національний фармацевтичний університет, м. Харків, Україна

Останнім часом велика увага приділяється препаратам на основі лікарської рослинної сировини (ЛРС), які мають високу біодоступність, широту та м'якість дії, малу кількість допоміжних речовин або ж їх відсутність. Дуже важливо, щоб ЛРС була зібрана протягом відповідного сезону, належним чином висушена, для того, щоб вміст біологічно активних речовин (БАР) рослин був достатнім для подальшого виготовлення фітопрепаратів.

Серед відомих пряно-ароматичних рослин особливе місце відведено розмарину лікарському (*Rosmarini officinalis*), з родини губоцвітих. Розмарин добре відомий, як ефіроолійна рослина і залежно від місцевості, в якій росте рослина, розрізняють декілька типів ефірних олій (іспанська розмаринова ефірна олія, французька розмаринова олія, кримська розмаринова олія). Крім того, він входить до складу багатьох зарубіжних комбінованих препаратів: дивінал, лікоактин, ромаринекс, артродинат, фітодолор, динпресан та інші. Препарати розмарину знімають спазми гладенької мускулатури травного тракту, жовчних і сечовивідних шляхів та периферичних кровоносних, посилюють жовчотворну функцію печінки, активізують виділення шлункового соку, виявляють тонізуючу дію.

Любисток лікарський (*Levistici officinalis*) – рослина родини селерових (зонтичних), що використовується як сечогінний, відхаркувальний, заспокійливий і болетамувальний засіб, тонізуюче впливає на серцевий м'яз, посилює кишковий тонус, зменшує метеоризм, зумовлює збільшення кровонаповнення органів малого таза. Крім застосування любистку як діуретичного засобу, його використовують при нервових захворюваннях, анемії, хронічних бронхітах, запаленні легень, метеоризмі і млявій перистальтиці кишок.

Листя розмарину та корінь любистку, як ЛРС, описані у Європейській фармакопеї (ЕР), а у Державній фармакопеї України (ДФУ) монографії на дані види ЛРС відсутні.

Метою наших досліджень була стандартизація та контроль якості листя розмарину лікарського та кореня любистку лікарського відповідно до вимог ЕР.

Ботанічну характеристику рослинної сировини проводили макро- та мікроскопічними методами. Ідентифікацію фінгерпринтів ефірної олії листя розмарину проводили методом тонкошарової хроматографії (ТШХ), використовуючи ідентифікаційні маркери: борнеол, борнілацетат та цинеол. Була доведена відповідність зон на хроматограмах випробуваного розчину і розчину порівняння, що свідчить про якісну рослинну сировину листя розмарину. Для ідентифікації фінгерпринтів кореня любистку лікарського методом ТШХ використовували ідентифікаційні маркери: кумарин та евгенол. Була підтверджена наявність та послідовність зон, що гасять відповідні зони відносно кумарину і евгенолу. Випробування на чистоту лікарської рослинної сировини проводили за загальними показниками: «Сторонні домішки», «Втрата в масі при висушуванні», «Загальна зола» та інші. Кількісне визначення у листях розмарину лікарського проводили за вмістом ефірної олії, а у коріннях любистку лікарського не тільки за вмістом ефірної олії, але й за вмістом суми похідних гідроксикоричної кислоти у перерахунку на кислоту розмаринову. Проведені дослідження показали, що ЛРС за основними якісними й кількісними характеристиками відповідає вимогам ЕР. Результати апробації методик монографій ЕР та досліджень із стандартизації листя розмарину лікарського та кореня любистку лікарського можуть бути використані при розробці відповідних фармакопейних статей і стандартів виробництва для вхідного контролю сировини або при розробці монографій ДФУ на ці види ЛРС.